

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1893.

Första Kammaren.

N:o 19.

Tisdagen den 21 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollen för den 13 och 14 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 18 innevarande mars bordlagda utlåtande n:is 11 och 12.

Vid föredragning af statsutskottets den 18 i denna månad bordlagda memorial n:o 36, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande riksgäldskontorets förvaltning, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 18 innevarande månad bordlagda memorial och utlåtanden n:is 37—42 och bankoutskottets samma dag bordlagda memorial n:is 5—7.

Herr Annerstedt erhöll på begäran ordet och yttrade:

Då lagutskottet, för att medhinna behandlingen af de ärenden, som äro hänvisade till dess handläggning, behöfver fortsätta sina arbeten äfven under nästa vecka, åtminstone första delen deraf, men de nuvarande ledamöter och suppleanter, som kunna kvarstanna i staden, äro otillräckliga för en obehindrad fortgång af utskottets arbeten, får jag vördsamt hemställa, att kammaren ville utse ytterligare fyra suppleanter i utskottet.

På gjord proposition bifölls denna hemställan; hvarefter på framställning af herr talmannen beslöts, att val af ifrågavarande suppleanter skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa fredag.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.38 e. m.

In fidem
A. von *Krusenstjerna*.

Onsdagen den 22 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 15 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 13, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 53, 60, 61 och 71 regeringsformen samt § 40 riksdagsordningen, så ock om ändring i vissa afseenden af § 69 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen;

n:o 14, i anledning af väckta motioner, innefattande förslag till dels ändrad lydelse af §§ 1, 4, 5, 7 och 12 i den mellan Sverige och Norge upprättade riksakt, dels ock dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen;

n:o 15, i anledning af väckt motion om ändring af dels § 6 regeringsformen i vissa delar, dels ock § 15 regeringsformen;

n:o 16, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af §§ 35 och 36 regeringsformen;

n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 87 mom. 1 samt § 17, § 22, § 28 mom. 2 och § 89 regeringsformen, så ock om ändring i visst afseende af § 106 regeringsformen;

n:o 18, i anledning af väckt motion om ändring i visst afseende af §§ 38 och 106 regeringsformen, så ock motion om ändrad lydelse af § 9 regeringsformen;

n:o 19, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 42 regeringsformen; samt

n:o 20, i anledning af återremiss af utskottets utlåtande n:o 5 rörande väckt motion om ändrad lydelse af 51 m. fl. §§ regeringsformen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda proposition angående ordnande af pensionsförhållandena vid intendentur-corpsen;

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Maria Kristina Olsson från Raseberg i Skaraborgs län;

n:o 45, i anledning af väckt motion om godtgörelse till åboen Carl Nilsson i Berg för utgift, som han i egenskap af förmyndare för affidne arrendatorns af militiebostället Berg i Qville socken omyndige barn fått vidkännas såsom arrendeskilnad för nämnda boställe;

n:o 46, i anledning af väckt motion om restitution åt Göteborgs museum af 1,034 kronor 90 öre, utgörande erlagd tull för vissa af nämnda museum från utlandet införskrifna konstverk;

n:o 47, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift & förändringar år 1892 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.;

n:o 48, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse, för bildande af Kungsörs köping, af mark från Kungsörs kungsladugård;

n:o 50, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende; och

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrar;

bevillningsutskottets memorial:

n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 5:te punkten af utskottets betänkande n:o 9 angående villkoren för försäljning af bränvin; och

n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkande n:o 7 angående vissa delar af tullbevillningen;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 23, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition, dels ock väckta motioner rörande ändrad lydelse af 4 och 11 §§ i förordningen angående patent den 16 maj 1884; och

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om åtgärder till motverkande af osedlighet.

*Om ändrade
bestämmelser i
afseende på
talmansbefatt-
ningarna.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen.

Herr Ryding: Dessa ständigt återkommande framställningar om ändring eller komplettering af grundlagens stadganden i fråga om talmansbefattningarna föranleda mig uttala den varma förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte taga frågan om hand och framlägga en proposition i ämnet ju förr desto hellre och helst vid innevarande riksdag, hvarigenom reformen skulle kunna tre år tidigare införas.

Jag tager mig friheten erinra derom, att behovet af en lagändring uttryckligen erkänts såväl af konstitutionsutskottet som af Riksdagens båda kamrar. Vidare vill jag påminna derom, att anledningen, hvarför frågan under denna riksdagsperiod upptagits, var förhållandena vid 1891 års riksdag, samt att frågan således icke framkallats af något magtbegär, utan vid både 1891 och 1892 årens riksdagar väckts först af ledamöter i denna kammare, hvilka icke på något vis velat inkräkta på Konungens prerogativ, utan endast sökt råda bot för en obestriddig bristfällighet. Frågan har emellertid blifvit till sina former allt mera vexlande, och jag tror icke det numera finnes någon, som föreställer sig, att den kommer att lösas utan initiativ från Kongl. Maj:t. Men ju längre det dröjer, detta initiativ, desto större måste förändringen i det bestående blifva, derom känner jag mig för min del fullkomligt öfvertygad. För öfrigt bör det ju vara för regeringen af lika stort intresse, som det är för Riksdagen, att icke någon rubbning i Riksdagens verksamhet uppkommer.

Beträffande nu föreliggande betänkande har jag intet yrkande att framställa.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 18 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels revision af riksdagsordningens valbestämmelser, dels ock utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser åsyftande att trygga omröstningens hemlighet vid riksdagsmannaval.

1 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2 punkten.

*Om revision af
riksdagsord-
ningens val-
bestämmelser.*

Herr Berg, Gustaf: Det är ju en aldeles obestriddig sanning, att allt, som kan leda till reda, klarhet och tydlighet i så viktiga förhållanden som dem, hvilka angå ifrågavarande valbestämmelser, är i högsta grad önskvärdt och eftersträfvansvärdt, och man måste med motionären medgifva, att många tillfällen afven visat, att riksdagsordningens bestämmelser i detta hänseende på sin tid icke varit tillfyllestgörande. Särskildt var detta fallet efter 1887 års riksdagsupplösning, då de politiska lidelserna blefvo satta i så häftig svallning och ett stort antal valprocesser till följd deraf anställdes. Men just de svallvågor, som då gingo, blottade de värsta blindskären, och det har sedan lyckats utpricka eller bortskaffa dessa.

Det har egentligen varit två stötestenar, som gifvit anledning till svårigheter. Den första stötestenen innehölls i 19 § riksdagsordningen, hvilken stadgade att, för att vara valbar till Andra Kammaren, man skulle minst ett år före valet egt valrätt i valkretsen. Denna bestämmelse ledde till många öfverklagade val och till många upphäfdade val, ty det gälde endast att visa, att den valde dröjt en enda dag att betala sina kommunalutskylder, för att valet skulle blifva upphäfdt. Denna farliga bestämmelse bortogs vid 1888 års riksdag och ersattes af den nu befintliga i alla hänseenden lämpliga bestämmelsen.

Den andra stötestenen är den, som innehölls och ännu i dag innehålls i 25 § riksdagsordningen, hvars föreskrift gör det möjligt för en minoritet af valmän att tillsätta riksdagsman, ehuru mot minoriteten står en kompakt, euig och sammansluten majoritet.

Men äfven i fråga om denna bestämmelse har man sökt införa en lämplig förändring, i det att såsom hvilande finnes antaget ett grundlagsändringsförslag, som stadgar, att, om valsedlar, till större antal än hälften, äro ogilda, och detta kan inverka på valets utgång, nytt val skall anställas. Denna sista valbestämmelse är väl ännu icke definitivt antagen, men den kan blifva grundlag redan nästa år.

Genom förändring af dessa båda bestämmelser i riksdagsordningen äro de värsta stötestenarne undanröjda, just de, som föranledde nästan alla valprocesser 1887. Nu har emellertid motionären, med hänvisning till sin år 1887 afgifna motion angående en vallag och synbarligen allt jemt med tanken fästad på hvad som skedde 1887, föreslagit en revision i riksdagsordningens valbestämmelser, afseende sättet för valens kungörande och förrättande, valprotokolls insändande, röstlängds giltighet och dylikt; men

*Om revision af
riksdagsord-
ningens val-
bestämmelser.*
(Forts.)

ehuru revisionen skulle afse en ändring i nuvarande bestämmelser, har motionären likväl icke på något sätt angifvit, hvad han har att anmärka mot dessa bestämmelser eller i hvilken riktning den af honom afsedda förändringen skulle vidtagas. Han klandrar endast hvad som för närvarande består, men gifver icke något förslag i afseende å bristernas afhjelpande. Han utsträcker detta sitt klander så långt, att han icke endast uppräknar vissa omständigheter, som böra ändras, utan slutar med »och dylikt», d. v. s. han utsträcker sitt klander till valbestämmelserna i hela deras omfattning.

Jag skall be att särskildt få beröra en af de utaf motionären påpekade bestämmelser, nemligen den om röstlängds giltighet. Konstitutionsutskottet har under en föregående riksdag ganska vidlyftigt sysselsatt sig med frågan, huruvida det skulle vara möjligt att i riksdagsordningen införa bestämmelser derom, att vallängd för val till Andra Kamnären skulle justeras och att anmärkningar mot justerad vallängd icke finge upptagas till pröfning. Man har dervid väl funnit, att genom en sådan bestämmelse många svårigheter och stötestenar skulle undvikas, men på samma gång har man ansett det principiellt origtigt, att en justerad vallängd skulle ega förmåga att bereda valrätt åt personer, som enligt grundlag icke ega denna rätt, eller utestänga från valrätt sådana, som enligt grundlagen blifvit denna rätt tillförsäkrade.

Lika litet som motionären angifver, hvad han har att anmärka mot de nu gällande bestämmelserna eller i hvilken riktning den föreslagna förändringen skulle gå, lika litet har, efter mitt förmenande, utskottet för sig och andra klargjort detta. Utskottet säger nemligen, att utskottet, i likhet med motionären, anser, att riksdagsordningens valbestämmelser böra fullständigas och förtydligas, men icke heller utskottet angifver, i hvilka hänseenden eller i hvilken riktning detta skall ske. Såsom skäl för sitt förslag om revision frambåller utskottet de mot hvarandra stridande uppfattningar, som vid dessa bestämmelsers tillämpning uppstått, och den mängd valprocesser, som särskildt på senare tider anstälts. Utskottet synes således göra sig den förhoppning, att sådana olika uppfattningar skola kunna undanrödjas genom en revision. Men jag frågar: anser kammaren det verkligen möjligt att skriva några valbestämmelser så tydliga, att dessa icke, i synnerhet under tider då de politiska lidelserna äro upprörda, skulle kunna blifva föremål för olika tolkningar. För min del anser jag det alldeles omöjligt, att sådana valbestämmelser kunna åstadkommas. Beträffande det stora antal valprocesser, på hvilket utskottet syftar, ber jag att få yttra, att jag är fullt förvissad derom, att då de största och, efter hvad jag tror, de enda svåra stötestenarne, de i 19 och 25 §§, blifvit undanröjda, skola valprocesserna till stor del inskränkas.

På dessa grunder yrkar jag afslag på utskottets förslag.

Herr Billing: Då jag med min röst bidragit till det slut, hvartill utskottet i denna fråga kommit, ber jag att få med några ord angifva, hvarför jag anser att utskottet bort föreslå hvad det här föreslagit.

Mot utskottets hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om revision af riksdagsordningens valbestämmelser hafva reservanterna, såvidt jag förstår deras yttranden, andragit tre skäl, det första att behof af en sådan förändring i riksdagsordningen icke skulle vara för handen, det andra att en sådan förändring icke heller torde leda till målet, och det tredje att utskottet icke närmare angifvit, hvilka ändringar utskottet ansåge behöfliga eller önskliga.

Hvad det första skälet beträffar, vill jag väl medgifva, att ett par förändringar under senare tider redan vidtagits, hvilka i icke så ringa mån undanröjt de öfverklagade missförhållandena; men jag tror ej, att jag behöfver för kammarens ledamöter redogöra för att dock ännu i vår riksdagsordning eller andra författningar finnas många bestämmelser, hvilka äro af den natur, att de behöfva undergå en revision. De ständigt återkommande valprocesserna aflägga härom tillräckligt klart vittnesbörd.

Det andra skälet, nemligen det, att den begärda revisionen icke skulle leda till målet, förstår jag verkligen icke. Jag förstår icke, hvarför det icke skulle leda till målet — att undvika led-samheter och klagomål vid riksdagsmannaval — om man finge tillräckligt tydliga och klara valbestämmelser. Jag kan icke tro, att den siste ärade talaren har rätt deruti, att det icke skulle vara möjligt att gifva valbestämmelser af den natur, att man icke behöfde vara tveksam om deras rätta tolkning. Icke kan det vara omöjligt att beskrifva, huru ett riksdagsmannaval skall gå till i både det ena och det andra hänseendet, på ett sådant sätt, att valförrättare och andra förstå hvad dermed menas.

Det tredje skälet, som anförts, är det, att utskottet icke skulle hafva tillräckligt klart angifvit, i hvilken rigtning en sådan revision skulle gå. Jag vill medgifva, att äfven jag skulle kunnat önska, att utskottet i detta hänseende gifvit närmare besked och att det äfven finnes en och annan valbestämmelse, rörande hvilken jag anser särskildt önskvärdt att få en revision. En sådan är den af den siste talaren omnämnda bestämmelsen, att justerad val-längd borde få ovilkorligt vitsord. Men jag fäster uppmärksamheten derpå, att den omständighet, att utskottet icke angifvit närmare de bestämmelser, hvilka utskottet ansett böra undergå revision, icke berott derpå, att det varit så stor oenighet, att man icke derom kunnat komma öfverens. Så förhåller det sig icke, åtminstone att döma af diskussionen inom utskottet. Dock synes det mig, som om förebräelsen — om man får nyttja detta ord — för att utskottet icke gifvit klart besked, i hvilken rigtning revisionen borde gå, icke synes fullt berättigad, ty då utskottet hän-

Om revision af riksdagsordningens valbestämmelser
(Forts.)

Om revision af riksdagsordningens valbestämmelser. visat till alla de rättsfall, som förekommit på hithörande område efter riksdagsordningens fastställande, så har utskottet, enligt mitt förmenande, tillräckligt klart angifvit, i hvilken riktning en sådan revision bör gå.

(Forts.)

Då nu icke kan förnekas, att ju icke nuvarande valbestämmelser lemna mycket öfrigt att önska; då behof af en revision således förefinnes; då vidare önskningsar om en sådan revision framkommit gång på gång, och det icke kan nekas att dessa äro berättigade, samt jag anser det icke vara helsosamt för det politiska lifvet, att riksdagsmannaval framkalla processer, afgöras genom domstols beslut och sålunda ytterligare uppröra sinnena, så får jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bergius: Det är icke någon ny fråga, som nu föreligger. Den har förut flera gånger varit föremål för Riksdagens beslut. Särskildt hafva motioner, likartade med den af herr Beckman väckta, framkommit vid 1888 och 1891 årens riksdagar, men icke tillvunnit sig Riksdagens bifall. I utlåtande n:o 6 vid 1888 års riksdag, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändringar i riksdagsordningens föreskrifter om riksdagsmannaval, yttrade konstitutionsutskottet bland annat:

»att genom en fortgående tillämpning efter hand utbildat sig en fast konstitutionel rättspraxis, som numera i de flesta fall lemna upplysning, huru lagen rätteligen bör tolkas. Vid sådant förhållande synes riksdagsordningens nuvarande föreskrifter vara att föredraga framför nya omständligare stadganden, som antagligen vid tillämpningen skulle komma att i sin ordning tolkas på olika sätt och derigenom framkalla olägenheter, måhända större än de, som numera förefinnas.»

Detta konstitutionsutskottets uttalande synes mig vara fullt riktigt, och jag tror icke för min del det vara någon fördel att i fråga om riksdagsmannavalen i grundlagen eller eljest införa detaljerade reglementariska bestämmelser, som lätt kunna blifva föremål för en mer olika tolkning än de, som nu finnas. Fel och försummelser af valförrättare förekommas icke genom utförliga bestämmelser i grundlagen, utan väsentligen genom något annat, nemligen derigenom, att sådana fel och försummelser beläggas med ansvar. Men föreskrifter derom skola, såsom kamraren vet, icke meddelas i grundlagen, utan i allmän strafflag.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Nyström: Det kan ju knappast förnekas, att motionen är skäligen intetsägande, och föga annat eller bättre kan egentligen sägas om utskottets betänkande. Då det likväl icke kan nekas, att våra nuvarande valbestämmelser äro bristfälliga i många

och äfven farliga punkter, så hafva åtskilliga ledamöter i konstitutionsutskottet från Första Kammaren ansett, att de icke borde motsätta sig den föreslagna skrifvelsen.

Om revision af riksdagsordningens valbestämmelser.

(Forts.)

Jag tror, som nämnt, att uti våra valbestämmelser finnas qvar åtskilliga och rätt betänkliga brister utöfver dem, som den förste talaren berörde och hvilka han sade redan vara undanröjda. Likaledes tror jag, i motsats mot utskottets ärade ordförande, att det är farligt att lita på, att dessa brister skola afhjelpas af en vacklande rättspraxis, och att därför underlåta att i grundlagen införa fasta valbestämmelser.

Om nu någon skulle säga: hvilka äro dessa farliga punkter?, så torde det icke kunna begäras, att jag här skall uppräknas dem alla, men jag ber att få i korthet antyda ett par af dem. Det kan ju ock vara af någon vikt för kommande arbeten på detta område, att uppmärksamheten fästes på dessa punkter.

Det synes mig, att en af de betänkligaste af dessa punkter är den bestämmelse, som förekommer i 26 § riksdagsordningen, der det står, att ej må såsom riksdagsman godkännas, bland annat, den, som för vanfräjdande brott är under tilltal. Till yttermera visso heter det i 9 § riksdagsordningen med afseende å ledamöter i Första Kammaren, att, kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning. Alltså, om i andra tider och vid andra politiska seder, än de hos oss nu rådande, någon skulle företaga sig att mot en för honom misshaglig person rigta ett åtal för dylikt brott, som i § 26 omnämnes, eller låta göra detta genom ett samvetslöst ombud, som icke har något att förlora, så skulle han på detta sätt kunna, i senare fallet, sjelf ej löpa någon risk från den politiska skådebanan utestänga hvilken för honom misshaglig person som helst. Jag behöfver icke säga hvad som skulle ske i andra land, med andra seder än våra, om en sådan möjlighet funnes öppen för politiska intrigspel att endast genom ett åtal kasta ur striden politiska motståndare.

Vidare är det bekant, att i afseende på valbarheten till Första Kammaren finnes, om icke tvist, åtminstone missförstånd, huru det fall skall behandlas, då en person inom tre år före valet sålt sin fasta egendom. Han är då efter försäljningen icke längre valbar såsom egare af fast egendom, men han har å andra sidan icke under tre år åtnjutit och skattat för räntan af det kapital, som genom försäljningen influtit. Är han då, ehuru fortfarande egare af en stor förmögenhet, icke längre valbar till kammaren? Jag vill icke säga, att icke en förklaring af detta fall skall kunna lemnas, men bestämmelserna i fråga om valbarhet till kammaren verka här missförstånd, och man vet icke riktigt, huru de skola tillämpas.

I afseende å tillämpningen af § 14 i riksdagsordningen fram-

Om revision af riksdagsordningens valbestämmelser.
(Forts.)

ställer sig ock den frågan, om en person är valberättigad, hvilken i sin kommun har så låg inkomst, att han der icke ens är kommunalt röstberättigad, men deremot i andra kommuner är uppskattad för en inkomst, kanske många gånger öfverstigande hvad som erfordras för valrätt till Andra Kammaren. Jag betviflar icke, att äfven i detta fall en förklaring kan lemnas, men lagens otydlighet i detta hänseende gifver anledning till tvister och tvifvelsmål.

Slutligen vet jag, att ganska många finnas, som önska, att i grundlagen infördes eller rättare återinfördes valbestämmelser, som omöjliggjorde den fabrikation af valmän i sista minuten, hvilken sker derigenom, att man omedelbart före valet betalar oguldna utskylder för ett antal personer. På detta sätt skapas en valmanscorps, hvilken man icke gerna ser utöfva politiskt inflytande.

Jag har tillåtit mig att frambälla några punkter bland våra valbestämmelser, hvilka synas tarfva, om icke omedelbar revision, åtminstone en viss uppmärksamhet, och då jag tror att ännu flere sådana finnas, har jag, i likhet med herr Billing, icke ansett mig böra vare sig inom utskottet eller här i kammaren motsätta mig den i ärendet föreslagna skrifvelsen.

Herr Samzelius: På grund af den ledighet från riksdagsgöromålen, som kammaren välvilligt beviljat mig och då min tid varit upptagen delvis af ett af Riksdagen mig lemnadt uppdrag, har jag icke deltagit i denna frågas behandling inom utskottet, men hade jag det gjort, skulle jag utan tvifvel tillhört reservanternas antal. Det synes mig nemligen icke förefinnas tillräckliga skäl att ingå till Kongl. Maj:t med begäran, att han måtte uppgöra förslag till fullständigande af valbestämmelserna, när man icke är i stånd att precisera sådana bristfälligheter i de nuvarande valbestämmelserna, hvilka icke kunna afhjelpas i vanlig ordning. Hittills har alltid varit vanligt, när bristfälligheter förmenats förefinnas i grundlagarne, men dessa brister icke framträd i den påtagliga form, att en förändring varit af behovet påkallad, att man lemnat derom väckta motioner utan afseende, och icke har man haft för sed att besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i ämnet. Jag kan icke påminna mig, att Riksdagen en enda gång sedan den nya riksdagsordningens antagande ingått till Kongl. Maj:t med en dylik skrifvelse.

Motionären har åberopat till stöd för sin framställning två motioner, som han i ämnet väckt, den ena vid 1887 års riksdag och den andra vid 1891 års riksdag, men jag kan icke finna annat, än att de omständigheter, som anförts i dessa motioner, numera icke böra föranleda till någon åtgärd, när det vid de tillfällen, då dessa motioner behandlades, visade sig, att denna kammare icke fäste det ringaste afseende vid dem. Skulle nu för-

hållandena hafva till den grad förändrats genom de af den föregående talaren nämnda omständigheter, att kammaren nu borde komma till ett alldeles motsatt beslut mot förut, så vore sådant åtminstone för mig fast obegripligt. Han har visserligen sökt påpeka några otydligheter i grundlagen, men de af honom uppställda frågorna äro samtliga redan afgjorda genom prejudikat. — Konstitutionsutskottet beklagar i betänkandet, att tiden icke medgifvit utskottet att taga kännedom om prejudikaten i ämnet. Detta är emellertid något, som jag vill rekommendera åt utskottet att göra, ty frågorna äro, såsom sagdt, afgjorda genom sins emellan sammanstående prejudikat, hvilka jag vid tillfälle skulle kunna påvisa.

Om revision af riksdagsordningens valbestämmelser.

(Forts.)

Enligt min mening förefinnes således icke något skäl att nu gå in till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i detta ärende, och mig synes, att Kongl. Maj:ts rådgifvare skulle blifva ytterst tveksamma om hvad som borde göras med anledning af en sådan skrifvelse som den här föreslagna, i så vaga och allmänna ordalag är den hållen. Konstitutionsutskottet har ock lyckligtvis sådana krafter inom sig, att, om lagändringar verkligen skulle vara påkallade, det väl torde kunna uppgöra förslag derom och framlägga dem för Riksdagen, men innan behovet af ändring tydligt visas vara för handen, bör utskottet, enligt dess instruktion, icke framkomma med några förslag i sådant hänseende.

Det enda, som gjort mig något tveksam, är herr Hedlunds motion. Denna är redan af kammaren behandlad och lemnad utan afseende, men de missbruk, som nu ske med färgade valsedlar, äro dock förtjenta af ganska mycken uppmärksamhet. Motionären åberopar ett prejudikat, som äfven jag läst, i fråga om ett val, der man röstat dels med gröna, dels med blå valsedlar. Man klagade öfver detta val, men besvären lemnades utan afseende. Motionären har, enligt min mening, rätt deri, att syftet med riksdagsordningens valbestämmelser är att trygga de väljandes frihet att följa sin öfvertygelse, men genom användandet af färgade valsedlar röjes, huru hvarje väljande röstar. Det är emellertid icke blott medelst begagnande af sådana röstsedlar, man vid tillfälle åstadkommer, att en väljande icke kan följa sin öfvertygelse, utan för detta ändamål användes äfven hvarjehanda direkt påtryckning. Vid ett val här i staden bevittnade jag sålunda följande. Vid vallokalen utbjödos åtskilliga valsedlar, på en stod »liberala valmansföreningens lista». På aftonen kom en hyggelig arbetare dit för att rösta och hade redan en valsedel i handen. Han anropades nu af den, som bjöd ut »liberala valmansföreningens» lista, men han sade: »jag har redan den, som jag anser riktig». Den andre, understödd af flere arbetare, bad då att få se hans sedel och tvingade honom verkligen att upp- rulla den och derpå, sedan han visat densamma och erhållit en skarp tillrättavisning för bristande klassmedvetande, att sönder-

*Om revision af
riksdagsord-
ningens val-
bestämmelser.*

(Forts.)

rifva listan samt taga i stället »liberala valmansföreningens» lista, hvarpå två klassmedvetna karlar kommo till och följde arbetaren till valurnan och sågo till, att han verkligen nedlade den lista, som han på detta sätt påtrugats. Detta förfarande synes mig ingalunda vara, hvad listan skulle antyda, »liberalt», utan just raka motsatsen, valterrorism i den mest oblyga form, en terrorism, som för öfrigt synes mig lika förhatlig från hvilket håll den än må utöfvas. Det kan icke vara riksdagsordningens mening att något sådant skall få gå för sig, och om också fullständig trygghet mot dylika påtryckningar icke skulle kunna anses vunnin genom de bestämmelser, herr Hedlund föreslagit, förtjena dessa emellertid att tagas i noggrann ompröfning.

I detta afseende finnas i Norge och England bestämmelser, hvilka jag anser vida mera tillfredsställande, ehuru jag tror att vi icke kunna utan vidare kopiera dem. I England tillkommer dessutom ett ofantligt antal af de minutiösaste föreskrifter, därför att omkring 14 procent af dess valmän äro analfabeter, d. v. s. sådana, som hvarken kunna läsa eller skriva. Dessa behöfva några, som undervisa dem, huru de skola bära sig åt, så att de icke rita kors för origtigt namn på den tryckta vallistan o. s. v. Hoz oss kunna de röstande både läsa och skriva, hvarför här icke behöfvas några bestämmelser i detta afseende.

Jemte det jag således uttalar min varma sympati för syftet af herr Hedlunds motion, hvilken kammaren dock redan lemnat utan afseende, ber jag, då herr Beckman icke anfört giltiga skäl för de af honom föreslagna förändringarna, och i allt fall, derest dessa vore behöfliga, konstitutionsutskottet inom sig har tillräckliga krafter att formulera lagförslag i ämnet, att få yrka afslag på utskottets förslag i denna punkt.

Herr Wieselgren: Jag ber att få instämma uti den af den siste talaren uttalade åsigten rörande betydelsen af herr Hedlunds motion. Jag tror också, att denna motion varit värd något mera uppmärksamhet än som kommit den till del, men såsom saken nu föreligger, anser jag mig icke böra härom vidare yttra mig.

I fråga om den af utskottet föreslagna skrivelsen ber jag att på de af herrar Billing och Nyström anförda skälen få instämma i deras yrkande om bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Christerson* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m.; och
- 2:o) med förändrad stat för flottans sjömanscorps.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 18 och 21 i denna månad bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 37, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor,

n:o 38, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, och

n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda proposition angående pension å allmänna indragningsstaten för verkmästaren vid Mariebergs ammunitionsfabrik Anton Georg Wallin,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 18 och 21 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster.

Om upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster.

Herr Annerstedt: Det upplåtelsevilkor, som upptages sist på första sidan i det tryckta betänkandet, nemligen »rätt för koncessionsinnehafvaren att, derest Kongl. Maj:t efter upplåtelsetidens utgång pröfvade ny upplåtelse af området böra ske, ega företrädesrätt till öfverenskommelse om forsatt arbete med apatitens tillgodogörande», har erhållit en sådan lydelse, att en miss tydning lærer uppstått, att ett bifall till ett så affattadt vilkor icke skulle komma att stå i öfverensstämmelse med 77 § regeringsformen, utan kunna innebära en minskning af Riksdagens rätt enligt denna paragraf. Jag anhåller derfor att till förekommande af en sådan miss tydning få föreslå den omredaktion af ifrågavarande bestämmelse, att i stället för orden »derest Kongl. Maj:t efter upplåtelsetidens utgång pröfvade ny upplåtelse af området böra ske», insättas orden: »derest efter upplåtelse tidens utgång ny upplåtelse af området må ske.» Genom denna förändring synes mig den omnämnda miss tydningen blifva undanröjd.

Herr Ekenman: Då icke någon annan anmärkning mot statsutskottets här föreliggande betänkande blifvit gjord än den af herr Annerstedt framställda, och jag för min del icke kan finna annat, än att den förändring, han föreslagit, är en blott

Om upplåtelse af rätt till be-
arbetande af apatitföre-
komster.
(Forts.)

redaktionsförändring af helt obetydlig art, som icke inverkar på sjelfva grundmeningen af hvad Kongl. Maj:t föreslagit, så anser jag, som deltagit i beslutet inom statsutskottet i denna fråga, att något hinder icke finnes att bifalla hvad herr Annerstedt föreslagit.

Beträffande sjelfva saken, är någon invändning icke gjord, och jag anhåller därför att med åberopande af utskottets motivering få förorda bifall till utskottets förslag, sådant det i öfrigt föreligger.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande utlåtande endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning skulle på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att Kongl. Maj:t må ega

dels åt svenske män bevilja tillstånd att mot den årliga afgäld och under de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t bestämmer, å kronojord inom visst å marken utstakadt område, under en tid för hvarje gång af högst trettio år med andras uteslutande med arbete belägga och sig tillgodogöra anträffade apatitfyndigheter, med rätt för koncessionsinnehafvaren att, derest efter upplåtelse-tidens utgång ny upplåtelse af området må ske, ega företrädesrätt till öfverenskommelse om fortsatt arbete med apatitens tillgodogörande på de vilkor, Kongl. Maj:t då på grund af sig före-
teende omständigheter kan finna godt bestämma,

dels åt sådan koncessionsinnehafvare för den tid, hvarunder koncessionen beviljats, upplåta i närheten af fyndställe belägna, af staten obegagnade vatteufall jemte erforderlig mark för vägar, för anläggning af verkstäder och arbetarebostäder samt för kraftledning, med skyldighet för koncessionsinnehafvaren att för sålunda åt honom upplåtna förmåner gälda visst årligt arrende, som bestämmes genom särskild uppskattning före upplåtelsens medgifvande.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 41, i anledning af väckt motion i fråga om anstånd i vissa fall med erläggande af arrende för kronoegendomar, och

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande auktioner för kronoegendomars utarrendering,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets nedannämnda, den 18 och 21 innevarande månad bordlagda memorial:

n:o 5, angående inköp af tomt och uppförande derå af ett hus för riksbankens afdelningskontor i Hernösand,

n:o 6, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö, Jönköping och Kalmar, samt

n:o 7, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af dess fordran för tvenne vexlar,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 9 och 11 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 19, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 65 § utsökningslagen, och

n:o 20, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juni 1862 i syfte att presterskapets kontanta aflöning må utgå af statsverket,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen, än äfven väckt motion om ändring i samma §, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pettersson, Carl*, under fjorton dagar från morgondagen, herr *Stephens* under fjorton dagar från och med den 24 i denna månad samt herr *Lundström* från och med den 27 i samma månad till och med den 5 nästkommande april.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes klockan 12.10 eftermiddagen.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 23 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1.30 e. m.

Herr statsrådet *Östergren* aflemnade Kongl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående delning af Hernösands stift;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2, 4 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863; samt

3:o) med förslag till lag angående flottning af skogsalster i gränsfloderna mellan konungariket Sverige och storfurstendömet Finland.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 166, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande lämpligaste sättet för åstadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 168, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om undersökning och förslag, åsyftande ett bättre ordnande af förhållandet mellan lappar och jordegare å vissa trakter nedanför lappmarksgränsen, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen; samt
n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående prestedens utbytande mot ett löfte.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 13.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckta motioner, innefattande förslag till dels ändrad lydelse af §§ 1, 4, 5, 7 och 12 i den mellan Sverige och Norge upprättade riksakt, dels ock dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförrordningen.

Herr Reuterswärd erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag hemställer vördsamt, att kammaren behagade besluta, att konstitutionsutskottets nu senast föredragna betänkande n:o 14 måtte uppföras främst bland andra gången bordlagda ärenden på föredragningslistan till det plenum, som kommer att inträffa onsdagen den 12 nästinstundande april.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden och memorial n:is 15—20 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 43—46.

Vid föredragning af statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 47, i anledning af remiss med öfverlemnande af

uppgift & förändringar år 1892 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m., lades detta memorial till handlingarna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 48 och 49.

Vid föredragning af statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 50, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande riksstatens fjerde hufvudtitel, godkändes de af utskottet i detta memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 51 och 52.

Vid föredragning af bevillningsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 5:te punkten af utskottets betänkande n:o 9 angående vilkoren för försäljning af bränvin, lades detta memorial till handlingarna.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkande n:o 7 angående vissa delar af tullbevillningen.

1 och 2 punkterna.

Lades till handlingarna.

3—9 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 23 och 24.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om åtgärder till motverkande af osedlighet.

Herr Tamm erhöil på begäran ordet och anförde: Jag får hemställa, om icke kammaren skulle vilja medgifva, att behandlingen af detta tillfälliga utskottets betänkande finge uppskjutas till första torsdagen efter påsk.

På härefter gjord proposition beslöt kammaren, att ifrågavarande utlåtande skulle uppföras på föredragningslistan till kammarens sammanträde den 6 nästinstundande april.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen och sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1.58 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
